

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J.Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do rekompensaty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 grudnia 2023 r.,
zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 6 czerwca 2023 r., sygn. akt III AUa 709/21,

oddala zażalenie.

[az]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach odrzucił skargę kasacyjną J.Ł. od wyroku tego Sądu z dnia 10 października 2022 r., w sprawie III AUa 709/21, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 3 marca 2021 r. i oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 20 maja 2020 r. odmawiającej rekompensaty jako dodatku do kapitału początkowego uwzględnianego przy obliczaniu wysokości emerytury.

Sąd Apelacyjny wskazał, że J.Ł. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, wskazując jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 30.512 zł.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na skargę kasacyjną zakwestionował wartość przedmiotu zaskarżenia wskazaną przez ubezpieczonego, podając, że wynosi ona 7.611,54 zł.

W uzasadnieniu odpowiedzi na skargę organ rentowy wskazał, że dochodzona kwota rekompensaty wynosi 30.832,85 zł, a kapitał początkowy powiększony o kwotę rekompensaty wyniesie 583.842,85 zł. Z kolei różnica między wysokością emerytury obliczonej z rekompensatą a emeryturą bez rekompensaty wynosi w okresie od 1 września 2019 r. do 29 lutego 2020 r. 623,20 zł miesięcznie a od 1 marca 2020 r. do 31 sierpnia 2020 r. 645,39 zł miesięcznie.

Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2023 r. Sąd Apelacyjny postanowił sprawdzić z urzędu wartość przedmiotu zaskarżenia i następnie postanowieniem z dnia 23 maja 2023 r. ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 7.611,54 zł. i tym samym nie uwzględnił stanowiska J.Ł., że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie pozostaje wartość rekompensaty (w wysokości 30.512 zł), która powinna zostać doliczona do kapitału początkowego.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny - stosownie art. 398² § 1 k.p.c. - odrzucił skargę kasacyjną, bowiem w myśl art. 398² § 1 k.p.c. jest ona niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

W zażaleniu na powyższe postanowienie ubezpieczony zrzucił naruszenie art. 398² § 1 w związku z art. 22 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na uznanie przez Sąd Apelacyjny, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od progu kasacyjnego w sytuacji, gdy wyliczenia ubezpieczonego dotyczące wartości przedmiotu zaskarżenia wskazują, że wynosi ona 30.512 zł oraz art. 25 k.p.c., przez „bezgraniczne przyjęcie” przez Sąd Apelacyjny w Katowicach wyliczeń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wysokości hipotetycznej emerytury, jaką otrzymywałby ubezpieczony z uwzględnieniem rekompensaty - bez wskazania szczegółowej symulacji dokonanych wyliczeń skutkujące przyjęciem błędnej wartości przedmiotu zaskarżenia.

W uzasadnieniu zażalenia ubezpieczony stwierdził, że Sąd Apelacyjny nie ważył, że kapitał początkowy, który stanowi bazę przy ustalaniu wysokości przyszłego świadczenia emerytalnego, powinien zostać zwaloryzowany. W sytuacji ubezpieczonego, po uwzględnieniu rekompensaty za pracę w warunkach szkodliwych, powinien wynosić 582.455,81 zł, „co dało różnicę 131 765,49 zł”.

W piśmie z dnia 20 marca 2023 r. ubezpieczony niezwykle skrupulatnie przedstawił wyliczenia, których organ rentowy nie zdołał zakwestionować. Sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia przez organ rentowy zaaprobowany przez Sąd powoduje, że rekompensata miałaby stanowić świadczenie powtarzające się, co nie jest prawdą, bowiem rekompensata jest wypłacana jednorazowo. Odwołujący wskazał w swych wyliczeniach na różnicę w wypłacie swojej emerytury, która również podlega corocznej rewaloryzacji i powinna wynosić 712,55 zł a z uwzględnieniem odsetek od dnia 25 września 2019 r., które do dnia 24. stycznia 2023 r. wynoszą 170,16 zł - 882,71 zł (razy 12 miesięcy, co daje kwotę 10.529,52 zł). Wobec tego, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych przez okres 41 miesięcy nie wypłaca ubezpieczonemu emerytury w prawidłowej wysokości, to zaległość wynosi $616,88 \text{ zł} \times 41 \text{ miesięcy} = 25.292,08 \text{ zł}$, (plus odsetki i waloryzacja), zatem nawet przyjmując powyższe, ubezpieczony wykazał, że każdorazowo wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę 10.000 zł.

Ubezpieczony wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne.

Na wstępie podkreślić należy, że postanowienie w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia nie jest samoistnie zaskarżalne zażaleniem do Sądu Najwyższego. Zażalenie przysługuje tylko na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej. Rozpoznając takie zażalenie, Sąd Najwyższy może - na odrębny wniosek skarżącego - rozpoznać w trybie art. 380 k.p.c. zażalenie na niezaskarżalne postanowienie w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Takiego wniosku jednak nie sformułowano w zażaleniu w niniejszej sprawie (nie zaskarżono wcześniejszego postanowienia z dnia 23 maja 2023 r. o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia), co uniemożliwia Sądowi Najwyższemu

podważenie rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji w przedmiocie wartości przedmiotu zaskarżenia.

Dodać jedynie można, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej przez art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle - gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej - potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę na wcześniejszym etapie postępowania sądowego. W rezultacie, nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z 11 września 2013 r., II UZ 45/13, LEX nr 1375203; z 11 maja 2022 r., II UZ 18/21, LEX nr 3435878). Należy przy tym pamiętać, że sąd drugiej instancji nie tylko jest uprawniony, lecz wręcz zobowiązany do sprawdzenia - w razie wątpliwości - wskazanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia. Uprawnienie sądu obejmuje nie tylko skontrolowanie danych składających się na tę wartość, lecz także sposobu jej obliczenia, natomiast nie nakłada powinności jej samodzielnego ustalania. W sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia jest uprawnionym sposobem jej weryfikacji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2011 r., II UZ 27/11, LEX nr 1106736).

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że sprawa, w której przedmiotem sporu jest wysokość świadczenia, jest sprawą o prawa majątkowe, w której o

dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 października 2009 r., II UZ 34/09, LEX nr 574545; z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 30/10, LEX nr 707896; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 84/11, LEX nr 1163332). Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach, w których przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, ustalonego w odniesieniu do świadczeń przyszłych na podstawie art. 22 k.p.c. (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r., III UZP 3/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 112). Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (art. 21 i nast. ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych) ustala się jako różnicę wysokości emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty. Inaczej rzecz ujmując, skarga kasacyjna w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest dopuszczalna, jeżeli 12-krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą oraz bez rekompensaty przekracza kwotę 10.000 zł. (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 marca 2019 r., I UZ 4/19, OSNP 2020 nr 2, poz. 21; z dnia 15 lipca 2020 r., II UZ 11/20, LEX nr 3151557; z dnia 15 lipca 2020 r., II UZ 5/20, LEX nr 3151533; z dnia 12 stycznia 2022 r., I UZ 19/21, LEX nr 3290800; z dnia 9 marca 2022 r., I UZ 47/21, LEX nr 3362569; z dnia 17 maja 2022 r., I UZ 5/22, LEX nr 3388410; z dnia 16 listopada 2022 r., III UZ 25/22, LEX nr 3521209; z dnia 23 listopada 2022 r., II UZ 41/22, LEX nr 3549633).

Przypomnieć też należy, że zgodnie z art. 20 k.p.c. do wartości przedmiotu sporu nie wlicza się odsetek, pożytków i kosztów żądanych obok roszczenia głównego, natomiast wartość przedmiotu zaskarżenia może stanowić świadczenie główne wraz z skapitalizowanymi odsetkami (zob. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1997 r., III ZP 16/97, OSNAPIUS 1998 nr 7, poz. 204).

Należy też zwrócić uwagę, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej, a za nim wartość przedmiotu

sporu i zaskarżenia, wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. Przedmiotem decyzji zaskarżonej decyzji jest odmowa uwzględnienia przy obliczaniu wysokości emerytury rekompensaty jako dodatku do kapitału początkowego, a nie skapitalizowane odsetki (od kwot stanowiących różnicę wysokością emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty za 41 miesięcy w łącznej kwocie 25.292,08 zł – jak to przedstawia skarżący).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

[az]

[ał]